

Transmissors culturals: crear consciència col·lectiva

Publicat per [Clàudia Rius Llorens](#) [1] el 12/11/2018 - 14:48 | Última modificació: 17/03/2026 - 17:13

<< Fer de les experiències històries: la memòria La màgia de la traducció: una cultura comú >>

amb Perico Pastor, Salvador Saura, Alicia Gorina, Rita Marzoa

Fer de les experiències històries, il·lustracions, llibres o informació; i fer de les històries, il·lustracions, llibres o informació una experiència. Aquesta és la feina fonamental que duen a terme el pintor Perico Pastor, el dissenyador gràfic Salvador Saura, la directora teatral Alicia Gorina i la locutora de ràdio Rita Marzoa. Tots quatre han estat convidats a una de les taules d'Interacció 2018, aquest cop per parlar sobre com a través de la seva feina de transmissors culturals poden crear consciència col·lectiva.

I potser el primer pas per crear consciència col·lectiva és acceptar que la teva feina repercuteix en els altres. Almenys, si els receptors ho volen: "La cultura és una onada que t'arriba si t'apropes suficient a la vora", deia Perico Pastor. Considera que la seva feina implica fer de llançadora, transmetre una idea a algú que està disposat a mirar o escoltar. Quan era jove, Pastor no va ser acceptat a la carrera de Belles Arts, i va fer la seva carrera per lliure. El 1976 va emigrar a Nova York, on va viure 12 anys publicant il·lustracions a mitjans tant importants com The New York Times. Una tasca de gran abast, però que ell feia des dels marges, sense ser una cara visible. "La cultura l'anem teixint entre tots, precisament perquè no és un suro on s'hi van penjant coses, sinó un punt de mitja que cal cosir i recollir".

Qui també deixa que la seva obra parli per ell és Salvador Saura, que recalca que el que a ell li agrada és fer llibres, i sobretot el procés que va des de la primera idea fins que el llibre està editat. Tot aquest procés, que és llarg i l'obliga a tenir una relació continuada amb els autors, els il·lustradors, les tipografies, els papes, la impressió i l'enquadernació, és el que el fascina. Però tot ho fa sota una creença: "El llibre és una relació directa amb una persona". És a dir, que per a que el llibre faci efectivament un paper de transmissor cultural, les seves característiques formals també tenen molta importància. Per això, després de dedicar-se a la pintura, el 1976 va crear un estudi de disseny gràfic juntament amb Ramon Torrente, amb qui el 1983 van tirar endavant l'editorial Edicions de l'Eixample. "En el moment en què mires i toques una coberta d'un llibre ja passen coses; el cop d'entrada és fonamental", expressa, després de tota una vida de dedicació i uns últims anys de reconeixements. La dificultat? "Evitar les temptacions dels dissenyadors d'imposar el seu llenguatge per sobre del dels artistes".

Perquè la feina d'un transmissor cultural no sempre és crear, sinó oferir espais perquè els creadors es puguin comunicar. Això és el que fa Rita Marzoa, locutora de ràdio i en l'actualitat consellera de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. Per a Marzoa, "comunicar ha estat i és la meva raó de ser; és una necessitat i un plaer, però també una obligació". Per això es pregunta constantment la seva utilitat: Estem socialment massa informats? Els que comuniquen, per què ho fem? Si la nostra baula és nul·la o feble, estem deixant un estel irresponsable en

la cultura comuna? Qui ensenya al mestre? Qui forma al que informa? Aquesta professional té clar que la comunicació no pot ser objectiva ni neutra, precisament perquè ella és el filtre de la realitat que intenta compartir: “No es tracta de fer d’altaveu, comunicar és una altra cosa”, explica, “Si només es comunica amb el cap hi ha moltes coses que falten, si només es comunica amb el cor hi ha moltes coses que sobren”.

Qui agafi el micròfon i pensi que no està educant, que sàpiga que està cometent una irresponsabilitat. Això sentenciava Rita Marzoa, però la frase també se l’aplica Alicia Gorina, directora teatral, que ho transporta a nivell interpretatiu: “El teatre no explica històries, sinó que provoca experiències”. El seu impuls, diu, és explicar un relat, intentar compartir un cos, un espai, una sensació, un món interior. Com tots els ponents anteriors, Gorina no deslliga la seva feina del públic a qui va destinada: “Hi ha un flux d’emocions entre l’espectador i l’espectacle, s’ha de treballar la relació entre aquests dos i no donar mai res per sabut”. Això feia, per exemple, a l’espectacle *Watching Peeping Tom*, on cada personatge tenia una relació diferent amb el públic, però sempre interpel·lant-lo directament. La directora busca aquesta relació activa amb el públic, perquè és conscient que “només recordem el que vivim, per tant no vull que el públic vegi un espectacle, sinó que el visqui”. El teatre, per a ella, no és una ficció sinó una realitat: tot el que passa a l’escenari té un sentit, és real, és, en definitiva, i com la directora vol, una experiència.

“L’únic que se li demana a un espectador és atenció, una relació afectiva d’interès”, resumia Perico Pastor. Ell feia referència a la pintura, però segurament és un tret comú de totes les variants culturals. Ara bé, això no és tan fàcil d’aconseguir, tot i que l’educació hi juga un gran paper. Com s’ho poden fer els transmissors culturals per a que el públic estigui atent? Potser la fórmula teatral que explica Alicia Gorina és aplicable a altres camps. Segons la directora, en teatre hi ha tres tipus de relacions possibles entre l’obra i els espectadors. La primera conjuga la “il·lusió” amb la “passivitat”: els protagonistes actuen fent veure que no hi ha públic, i els assistents simplement han de mirar l’espectacle. La segona barreja l’“exposició” amb l’“activitat”: s’exposen una sèrie de temes i l’espectador ha de pensar com es posiciona respecte el que està veient. L’última és un binomi de “provocació” i “reacció”: l’espectacle provoca reaccions físiques i mentals reals en l’espectador.

Sigui com sigui que es dugui a terme la transmissió cultural, la qüestió és també amb quin to s’aconsegueix tot plegat. Perico Pastor ho té clar: “S’ha de tenir una visió poc impositiva de la cultura”. Les persones, creu ell, han de voler ser cultes “perquè és divertit”, però no hi ha cap mena d’obligació. No tothom ha d’aspirar a ser un savi, però sí que tothom hauria de ser conscient que ser culte t’ajuda a comprendre millor la diversitat i riquesa cultural.

I potser perquè en gran part la transmissió cultural és probable –a través de llibres, il·lustracions, espectacles o programes radiofònics, per exemple-, aquesta activitat d’Interacció¹⁸ acaba amb un altre gran tema: el de la veritat en l’art. Per a Gorina, per exemple, és important mostrar la mentida el teatre, perquè al públic no se l’ha d’enganyar, i perquè “quan mostres l’artifici també estàs ensenyant al veritat”. Segons Pastor, la veritat existeix, però és tan difícil d’agafar com un reflex a l’aigua; ara bé, té un punt positiu, i és que “es nota molt quan la veritat és mentida”. L’apunt final el posa Eulàlia Bosch, la coordinadora de les jornades d’Interacció: “No crec que hi hagi res amb una major capacitat educativa que les arts, per això és important la seva relació amb la veritat: les arts no ens poden traïr”. I les persones encarregades de difondre-les, tampoc.

[Perico Pastor, Salvador Saura, Alicia Gorina, Rita Marzoa]

Idea central

La cultura es construeix com una xarxa de transmissió entre creadors, obres i públics que, en conjunt, contribueix a generar consciència col·lectiva.

Categories: Interacció 2018

Categories: Interacció: jornades

Categories: Activitats Interacció

Etiquetes: patrimoni cultural

Etiquetes: treball cultural i professionals

Etiquetes: educació i cultura

Etiquetes: arts i creació

Etiquetes: participació cultural

- [2]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2018/crear-consciencia>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/riusllc>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/7817>